

ΘΩΡΗΚΤΟ ΑΒΕΡΩΦ

ΦΩΤ.: ΝΙΚΟΣ ΔΑΝΙΗΛΙΔΗΣ

Εν πλώ!

Η αποκατάσταση του Θωρηκτού

Του Υποναυάρχου Αριστοτέλη Δήμιτσα Π.Ν.

Το ΑΒΕΡΩΦ ναυπηγήθηκε στα ναυπηγεία Orlando στο Λιβόρνο της Ιταλίας και καθελκύστηκε στις 27 Φεβρουαρίου του 1910. Ήρε το όνομα του Ηπειρώτη εθνικού ευεργέτη Γεωργίου Αβέρωφ από το κληροδότημα του οποίου πληρωθήκε το 1/4 του ποσού, το δε υπόλοιπο ποσό από εξωτερικό δανεισμό. Η αρχική αξία του θωρηκτού ήταν 25.000.000 δραχμές.

ΛΙΓΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Το θωρακισμένο εύδρομο, όπως ακριβέστερα περιγράφεται, είχε ιταλικές μηχανές 19.000 ίππων, 22 γαλλικούς λέβητες Belle Ville, γερμανικές γεννήτριες Nurnberg και Mann και αγγλικά κανόνια Armstrong 190 και 234 χιλιοστών. Η ψυχή του όμως ήταν και είναι ελληνική. Το Θωρηκτό, όπως επεκράτησε να αποκαλείται, έχει εκτόπισμα 10.200 τόννων και μέγιστη ταχύτητα 23,5 κόμβων.

Το ΑΒΕΡΩΦ ενσωμάτωσε την τεχνολογική ανωτερότητα στον στόλο του Αιγαίου του 1912-13 και μαζί με την εξαίρετη πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, την εθνική ομοφυχία, τον καινό στόχο και τη ναυτοσύνη που κληροδότησαν οι Έλληνες καπετάνιοι, ναυτικοί και συντροφοναύτες, θα δώσουν στον ελληνικό στόλο το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το οποίο θα οδηγήσει μαζί με τις άλλες επιχειρήσεις στον διπλασιασμό της Ελλάδας.

Το Θωρηκτό, άρρηκτα συνδεδέμενό με τον ναυαρχό του Παύλο Κουντουριώτη και εκφράζοντας την πολιτική πίστης του Βενιζέλου στη ναυτική ισχύ, βρίσκεται πίσω από το ευρύτερο πλαίσιο των διακρατικών σχέσεων που δημιουργήθηκαν με το τέλος του Μεγάλου Πολέμου ως συνέπεια της οργανικής ενοποίησης των σχέσεων αυτών μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους, και επιβιώνει μέσα από τα σκαμπανεβάσματα της Ιστορίας ως σύμβολο της ελληνικής ναυτοσύνης και ομοφυχίας.

Μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους συμμετίχε στις επιχειρήσεις του Α' Παγκόσμιου

Πολέμου και διέψυγε με τον υπόλοιπο ελληνικό στόλο τον Απρίλιο του 1941 στη Μέση Ανατολή, απ' όπου επικεφαλής του κυρίως μέρους της ναυτικής δυνάμεως κατέπλευσε στο Φάληρο στις 17 Οκτωβρίου 1944. «Με την αθρόα αγκυροβολία των πλοίων ερίγησαν τα νερά της Σαλαμίνος» (Δ. Φωκάς).

Ο ΠΑΡΟΠΛΙΣΜΟΣ

Το πλοίο παροπλίστηκε το 1952. Από το 1956 μέχρι το 1983 το πλοίο βρίσκεται πριν μοδεττηθεί στον Πόρο. Το 1984 το ΠΝ αποφάσισε να το κάνει μουσείο και έτσι, μετά από τριάντα χρόνια στο περιθώριο, το ΑΒΕΡΩΦ βρίσκεται νέα πορεία.

Η ΝΕΑ ΤΟΥ ΠΟΡΕΙΑ ΩΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Η δυνατότητα αποκατάστασης απορρέει από το γεγονός ότι η διάλυση του πλοίου απεφεύχθη λόγω του συμβολικού του χαρακτήρα. Η τιμή ανήκει στην παραδοσιακή μνήμη της εκαστοτε ηγεσίας του ΠΝ. Έτσι το 1984 το πλοίο ρυμουλκείται από τον Πόρο, δεξαμενείται και στη συνέχεια προσφέρεται στο Φάληρο, όπου και αρχίζουν οι εργασίες αποκατάστασης.

Το ύψος της δαπάνης για τη σταθεροποίηση-αποκατάσταση από το 1985 μέχρι σήμερα έχει ξεπεράσει τα 4.000.000 δολάρια. Ένα μεγάλο μέρος των χρημάτων προήλθε από δωρεές ιδιωτών, με σημαντικότερες αυτές της οικογένειας Λάτση, του Ιδρυματος Ωνάση και της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η προστασία, η σταθεροποίηση, η διατήρη-

ση και τέλος η αποκατάσταση, βασισμένη και διασταυρωμένη σε εξακριβωμένα στοιχεία και όχι σε υποθέσεις, είναι τα στάδια που τηρήθηκαν με απόλυτο σεβασμό στην ιστορική, τεχνολογική και πολιτιστική σπουδαιότητα του πλοίου.

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η αποκατάσταση όμως ενός πλοίου-μουσείου είναι μια διεργασία η οποία απαιτεί μεγαλύτερο βαθμό πνευματικής και συναισθηματικής εμπλοκής από την εγκαθίδρυση ενός συμβατικού μουσείου. Οι προβληματισμοί είναι άπειροι και όσο μεγαλύτερο είναι το πλοίο, όσο παλαιότερο και όσο σημαντικότερη η ιστορική συνδρομή τόσο διακολότερα γίνεται η αξιολόγηση αντικρουόμενων αξιών. Ο κίνδυνος εδώ είναι ότι κάτω από την επιρροή της τυφλής λατρείας του παρελθόντος το αποτέλεσμα της προσπάθειας μπορεί να γίνει μνημείο αποπροσανατολισμού.

Συχνά έχει την αίσθηση κανείς ότι η προσπάθεια άντλησης πτηγών, χρόνου, χρημάτων και φυσικής εμπλοκής είναι δυσανάλογη με το ενδιαφέρον του κοινού. Παρ' όλα αυτά το κέρδος των επισκεπτών από τη δυνατότητα να αποκτήσουν αντιληψή του χαρακτήρα της ζωής των ναυτικών περιπατώντας στα καταστώματα, ανερχόμενοι και κατερχόμενοι τις κλίμακες, ψηλαφίζοντας τους μπουλμέδες, είναι μεγάλο.

Οι πηγές της ναυτικής συμπεριφοράς βρίσκονται στην πραγματικότητα της εργασίας και του ελέγχου πάνω σε ένα πλοίο. Η διαίρεση της εργασίας ένωνε το πλοίο σε μία λειτουργική και ιεραρχική ενότητα. Άλλα ταυτόχρονα δημιουργήσε τις συνθήκες για την ύπαρξη χωριστών κοινοτήτων. Η απομόνωση του κυβερνήτη ή του καπετανίου, όπως και τόσες άλλες ιδιομορφίες της ναυτικής ζωής ως συνόλο, είναι αποτέλεσμα δύο διαφορετικών δυναμικών: της αναζήτησης του ελέγχου και της αναζήτησης μεγαλύτερης αυτονομίας. Οι επισκέπτες του ΑΒΕΡΩΦ συναντούν

δυσκολία να αντιληφθούν την πολυτέλεια των διαμερισμάτων του ναυάρχου. Γιατί τόσο πολλά μαγειρεία, γιατί τόσο πολλοί μικροί χωροί αναπαυσής; Έλεγχος και αυτονομία. Η ψηλάφηση του πλοίου σε οδηγεί γρήγορα στην κοινή προέλευση των συνθηκών μεταξύ του Πολεμικού και Εμπορικού Ναυτικού.

Ένα άλλο κοινό στιμείο με το οποίο έρχεται σε επαφή ο επισκέπτης είναι η ναυτική γλώσσα η οποία χαρακτηρίζεται από την έλλειψη αντιφάσεων. Κάθε ενέργεια είχε μια λέξη κοφτή, καθαρή χωρίς ερμηνείες. Αναγνωρίζοντας την πάλη ενάντια στη φύση, η ναυτική γλώσσα εξυπρετεί μια ακριβή μεταβίβαση εξουσίας.

Το να μπορούμε να δούμε το πώς ζούσαν οι ναυτικοί από πρώτο χρόνο είναι πραγματική διδαχή ιστορίας της θάλασσας, αφού υπερβαίνει ένα απλό χρονολόγιο ναυάρχων, καπετάνων, εφοπλιστών και ναυμαχών. Αυτός είναι και ο βασικός άξονας της προσπάθειας αποκατάστασης του πλοίου που κλίνει προς την πλευρά της νοητικής και ψυχικής συμμετοχής του επισκέπτη και όχι της παθητικής εντέλεισης. Στο Θωρηκτό εκτός από τη διαρύλαξη των παραδόσεων του Π.Ν. προσπαθούμε να επιδείξουμε την κοινή προέλευση των ναυτικών παραδόσεων που αποτελούν το θεμέλιο της ναυτικής μας ισχύος.

Εκτός των άλλων το πλοίο-μουσείο αποτελεί μνημείο που τιμά αυτούς που υπηρέτησαν και έπεσαν κατά τη διάρκεια της ένδοξης ιστορίας του, υπακοθιστώντας κατά στοιχείωδη τρόπο την έλλειψη της μνείας των ναυτικών αγώνων στο επίσημο μνημείο του κράτους.

Το πλοίο-μουσείο τροφοδοτεί την παράδοση για τη φύλαξη και εκμετάλλευση των θαλασσινών οδών και διατηρεί ζωντανά τα μη απόταμα αποθέματα όπως την κληρονομιά των θαλασσών, τη σημασία των θαλασσών μεταφορών, την ελκυστικότητα του ναυτικού επαγγέλματος όπου τη αξιοπρέπεια, το ήθος και η δημοκρατική αντιληψη είναι κοινός τόπος συνάντησης όλων των ναυτικών. ■

Ο δεξαμενισμός

του Παναγιώτη Γ. Αθανασόπουλου, ναυπηγού-μηχανολόγου-μηχανικού Ε.Μ.Π.

Σπήλαιο της θάλασσας στην Ελλάδα μέσω της οποίας προσπέρασε ο Αρχηγός του Πολεμικού Ναυτικού Στόλου της Ελλάδας στην Καραϊβική και την Αμερικανική Μεσόγειο. Το πλοίο απέφευγε την πολεμική επίθεση της Βενεζουέλας και προσπέρασε στην Αργεντινή Μεσόγειο μέσω της Κατεπέλευσης της Λα Χαβάης. Το πλοίο απέφευγε την πολεμική επίθεση της Βενεζουέλας και προσπέρασε στην Αργεντινή Μεσόγειο μέσω της Κατεπέλευσης της Λα Χαβάης.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟ ΆΛΛΟ ΠΡΙΣΜΑ

Το ΑΒΕΡΩΦ αν και έμεινε στην ιστορία ως «θωρηκτό», ο ορθός, ναυπηγικό, τύπος του είναι «θωρακισμένο καταδρομικό». Όμως ο θωμασμός που πρακάλεσε στον κόσμο η βαρά του θωράκιση την 1η Σεπτεμβρίου 1911, ημερομηνία όπου κατέπλευσε στο Φάληρο, αρκούσε για να γραφτεί στην ιστορία ως θωρηκτό. Ανήκει στην κλάση San Gorgio και είναι το τρίτο κατά σειρά αδελφό πλοίο, έπειτα από τα SAN GIORGIO και PISA, που ξήριζαν εκείνη την περίοδο στα ναυπηγεία Orlando. Αρχικά είχε παραγγελθεί από την κυβέρνηση της Βραζιλίας, η οποία όμως πριν από την ολοκλήρωση της κατασκευής του δήλωσε αδυναμία να το παραλάβει, λόγω οικονομικών δυσχερειών. Η διοικηση τότε των ναυπηγείων απευθύνθηκε στην τουρκική και ελληνική κυβέρνηση. Η Ελλάδα άδραξε την ευκαιρία και κατέβαλε την απαιτούμενη προκαταβολή εκμεταλλεύμενη το ποσό των 250.000 λιρών

που είχε αφήσει ο Γεωργιος Αβέρωφ στη διαθήκη του. Τον Μάιο του 1911 το πλοίο παραδόθηκε στην ελληνική κυβέρνηση και εντάχθηκε στο Βασιλικό Ναυτικό. Στις ναυμαχίες της Έλλης κατου Μούδρου, στις 3 Δεκεμβρίου και 5 Ιανουαρίου του 1911, υπήρξε η αιχμή του δόρατος για τον ελληνικό στόλο, κατατροπώντας τα τουρκικά πλοία και εδραιώντας την κυριαρχία της Ελλάδος στο Αιγαίο. Γέμισε περηφάνια τον ελληνισμό της Κωνσταντινούπολης όταν κατέπλευσε στην Πόλη μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και παρέμεινε αγκυροβολημένο απέναντι από τα Ντολμά Μπαζέ μέχρι τη Μικρασιατική καταστροφή.

Ο ΑΒΕΡΩΦ, το «τυχέρο πλοίο» όπως έμεινε στην ιστορία, αν και πέρασε και ημέρες θλιβερές, την τήτα δεν τη γνώρισε ποτέ. Στις 18 Απριλίου 1941 σύσσωμο το πλήρωμα του πλοίου, αρνούμενο να αυματορφωθεί με τη διαταγή του Αρχηγού του ΓΕΝ -τη οποία επίτασε τη βύθιση του πλοίου ε-

Στις 10 Φεβρουαρίου κατέ το διάπλου του ΑΒΕΡΩΦ από το Ναυπηγείο Ελευσίνας στο μόνιμο αγκυροβόλιό του στα Τροκαντέρα, το ελλιμενιζόμενα στο Ναύστοθμο πλοίο του Στόλου του απένημε την Εθνική Σημαία της Ελλάδας - η οποία είχε μεθορυμένη σε σημαντέρα του δισύλου, βρισκόταν παρτεταγμένο στο καταστρώματα απόδιδοντας τημένην

φανερώνεται στην τιμή του κυβικού συντελεστή η οποία είναι ίση με 0,494. Εξοπλισμένο με δύο ατμομηχανές τριπλής εκτόνωσης ισχύος 19.000 ήρ, ανέπτυσε μέγιστη ταχύτητα 23,4 κόμβων. Ο απαιτούμενος ατμός παραγόταν από 22 λέβητες που βρίσκονται τοποθετημένοι στα τρία λεβήτοστάσια πρωράβεν του μηχανοστασίου. Η ζωνη θωράκισης των 20 cm στη γάστρα, μαζί με τη θωράκιση των 17,8 cm στους πύργους των πυροβόλων, προστάτευαν το πλοίο από τα εχθρικά βλήματα. Η επιθετική του ισχύς βασιζόταν σε 4 πυροβόλα των 9,2 ίντσων, που εκτόξευαν ιμιδιατρητικά βλήματα βάρους 172 kg σε απόσταση 14 χιλιομέτρων και σε 8 πυροβόλα των 7,5 ίντσων που χρησιμοποιούσαν βλήματα βάρους 90 kg. Τρεις τορπιλοσαλήνες και 8 πυροβόλα των 76 mm συμπληρώναν τον απλισμό του.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΤΟΥ

Η ένδοξη αυτή ιστορία δικαιολογεί τη συνεχή φροντίδα του Πολεμικού Ναυτικού για τη συντήρησή του, καθώς και την προσοχή και αγάπη που έδειξαν προς αυτό όλοι στα Ναυπηγεία Ελευσίνας στη διάρκεια της επισκευής του. Οι εργασίες που πραγματοποιήθηκαν κατά το δεξαμενισμό αφορούσαν τόσο το εσωτερικό όσο και το εξωτερικό μέρος του θωρηκτού. Αμέσως μετά τον κατάπλου του στα Ναυπηγεία Ελευσίνας, ξεκίνησε ο καθαρισμός και η βαφή των διπύθμενων,

πραγματοποιήθηκε sweeping για την απομάκρυνση της σκουριάς και αντικαταστάθηκαν τα διαβρωμένα μέρη των δεξαμηνών και εγκάριων σταθμίδων των δεξαμενών που βρίσκονται στα διπύθμενα. Αφαιρέθηκαν όλα τα είδη υγειεινής από τις τουαλέτες των επισκεπτών και του πληρώματος και τοποθετήθηκαν καινούργια. Τοπικά, στο κυριαρχικό κατάστρωμα, εφαρμοστήκε αφυρκανισμός για την απομάκρυνση διαβρωμένων

κομματών των ελασμάτων του καταστρώματος. Ακόμα αφαιρέθηκαν ορισμένα δακτυλοειδή ελάσματα στη βάση των πυροβόλων και συγκαλλήθηκαν καινούργια, με ειδική μέθοδο λόγω της θωράκισης. Στις 10 Ιανουαρίου το θωρηκτό ανέβηκε στην πλωτή δεξαμενή Νο 3 των ναυπηγείων όπου χρησιμοποιήθηκε υδροβολή για την απομάκρυνση των βαλασσών οργανισμών που είχαν προσκόλλησε στη γάστρα του. Με τη

Φόρος τιμής για τον γίγαντα της ελληνικής ιστορίας

του Αρχηγού Στόλου Ναυάρχου Θωμά Κατωπόδη Π.Ν.

«Ο ΑΒΕΡΩΦ είναι η ζωντανή ιστορία του Πολεμικού Ναυτικού, το πλοίο που μας γεμίζει περηφάνεια, η ναυαρχίδα του Ναυάρχου Κουντουριώτη, του μεγαλύτερου που πέρασε από τον ελληνικό στόλο. Είναι το πλοίο που έκανε περήφανους τους Έλληνες ναυτικούς, όχι μόνον του Πολεμικού Ναυτικού, αλλά και του Εμπορικού. Είναι το πλοίο που κάνει όλη την Ελλάδα υπερήφανη, διότι ελευθέρωσε μετά τις νικηφόρες ναυμαχίες του 1912-13 τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου και όλες τις παράλιες πόλεις της Βορείου Ελλάδος, από την Θεσσαλονίκη και αντολικότερα. Είναι το πλοίο που υπερήφανα έφερε την ελληνική σημαία κατά τη διάρ-

κεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου σε όλα τα μήκη και πλάτη του Ινδικού Ωκεανού, συνοδεύοντας συμμαχικά και ελληνικά πλοία. Μετά από όλα αυτά, δεν μπορεί παρά αυτό το πλοίο να είναι ο άσβετος φάρος για μας τους νεότερους. Δεν μπορεί παρά όταν περνά μπροστά από τον σύγχρονο Ναύστοθμο του Πολεμικού Ναυτικού, τον Ναύστοθμο της Σαλαμίνας, τα νεότευκτα πλοία του ελληνικού στόλου και τα πληρώματά τους να απονέμουν φόρο τιμής. Παρατελλόμενα στα καταστρώματα και με τους προβλεπόμενους αυριγμούς να κλείνουν ευλαβικά το γόνυμπροστά στον γίγαντα της ελληνικής ναυτικής ιστορίας». ■

βοήθεια υπερήχων μετρήθηκε το πάχος της θωράκισης στα ύφαλα και συνεργεία αμυντικούς αφαιρέσαν την τοπική οξείδωση της γάστρας. Στη διάρκεια της παραμονής στη δεξαμενή αποκολλήθηκαν όλα τα παλαιά θυσιαζόμενα ανοδιατης καθοδικής προστασίας και τοποθετή-

θηκαν καινούργια. Η γάστρα βάφτηκε με τα κατάλληλα υφαλοχρώματα, ενώ προηγήθηκε της βαφής η απομάκρυνση του μπαλκονιού που βρίσκεται στην πρύμνη του πλοίου και έχει πρόσβαση μόνο από τα ναυαρχικά διαμερίσματα. Οι εξωτερικές εργασίες τελείωσαν στις 20 Ια-

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΑΞΙΑ ΖΩΗΣ

του Αντιναυάρχου Παναγιώτη Λουμάκη Π.Ν. (ε.α.)

«Στις 10 Φεβρουαρίου 2003 το Θ/Κ ΑΒΕΡΩΦ διέπλευσε το στενό του Ναυστάθμου Σαλαμίνας κατά τη μεθόριση του από τα Ναυπηγεία Ελευσίνας στο μόνιμο αγκυροβόλιο του στο Φάληρο (Τροκαντέρο). Κατά τον διάπλου του πλοίου απενεμήθησαν τιμές από τα ελλιμενιζόμενα στον Ναυστάθμο πλοία του Στόλου, ενώ το πλήρωμα της Φ/Γ ΣΑΛΑΜΙΣ, που είχε μεθορμίσει σε σημαντήρα του διαύλου, ευρίσκετο αραιωμένο στα καταστρώματα και απέδιδε πιμές. Οι συνεχιστές της ιστορίας του Π.Ν. ενώπιον μιας πηγής δόξας και μεγαλείου του κάθε Έλληνα. Ζήτω το Έθνος, Ζήτω το Πολεμικό Ναυτικό και ο όρκος τους, "ου καταισχυνώ όπλα τα ιερά" που ξεχείλιζε την ψυχή τους ήταν ο ελάχιστος φόρος πιμής σε ένα από τα εφαλτήρια τους για νέες θυσίες, διαβεβαιώνοντας για μια ακόμη φορά την αταλάντευτη θέση τους "ποτέ από το χρέος μη κινούντες". Άξιοι λοιπόν της εκτίμησης αλλά πρωτίστως της εμπι-

στοσύνης του κάθε Έλληνα, προς τους ήρωικούς, απαρχής έως των εσχάτων ἀνδρες του Ελληνικού Στόλου, οι οποίοι με ζήλο και αυταπάρνηση, θυσιάζοντας ακόμη και τη ζωή τους, αγωνίστηκαν και αγνίζονται για την ελευθερία της πατρίδας μας. Με αυτά τα λόγια ο γνωστός βιομήχανος και πλοιοκτήτης Κωνσταντίνος Π. Αγγελόπουλος μέσα στα πλαίσια της πολλής αγάπης και του γνωστού ενδιαφέροντός του για το Πολεμικό Ναυτικό (του οποίου αισθάνεται μέλος, αφού υπέρτετησε τη θητεία του αλλά και χρηματοδότησε προ ετών την έκδοση του Αρχηγείου Στόλου "Δοξασμένα Κύματα") εξήτησε την άδεια από το Πολεμικό Ναυτικό για τη φωτογραφική και τηλεοπτική κάλυψη του διάπλου του Θ/Κ ΑΒΕΡΩΦ. Κι εγώ ερμηνεύοντας τα συναισθήματα πολλών στελεχών του Πολεμικού Ναυτικού (εφέδρων και μονίμων) τον ευχαριστώ μια ακόμη φορά για τη συγκίνηση που μου έδωσε». ■

Λιμάνι του Πειραιά κόμβος μεταφορών στη Μεσόγειο

το πρώτο λιμάνι
σε υπηρεσίες & κίνηση

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΔΕ
Στο Μεγάλο Λιμάνι